

СТРАТЕГІЯ РОЗВИТКУ ФІНАНСОВОГО СЕКТОРУ В ГАЛУЗІ СТРАХУВАННЯ АГРАРНИХ ПІДПРИЄМСТВ

*Шутяк Дарія, здобувачка факультету економіки та управління
Одеський державний аграрний університет
E-mail: shutyakdaria19@gmail.com*

*Петренко Ольга, кандидат економічних наук, доцент
Одеський державний аграрний університет
E-mail: leka_m@ukr.net*

Анотація. В дослідженні розглядається актуальні питання страхування аграрного сектора економіки. Визначено ризики, які може зменшувати агрострахування для бізнес структур. Окреслені напрямки стратегії розвитку агрострахування в Україні. Визначені напрямки державного регулювання.

Summary. The research examines current issues of insurance of the agricultural sector of the economy. Risks that can be reduced by agricultural insurance for business structures have been identified. The directions of the strategy for the development of agricultural insurance in Ukraine are outlined. The directions of state regulation are defined.

Ключові слова: страхування, ризики, агропідприємства, програми страхування, напрямки стратегії.

Key words: insurance, risks, agricultural enterprises, insurance programs, directions of strategy.

Постановка проблеми. Аграрна галузь є невід'ємною частиною економіки України, яка забезпечує продовольство та ресурси для нашого суспільства. У зв'язку зі зростанням технологій та глобалізацією, аграрні підприємства стикаються зі значними фінансовими ризиками на них впливають погодні катастрофи, повномасштабне вторгнення Російської Федерації в Україну, коливання цін на сільськогосподарську продукцію та інші небезпеки. Страхування відіграє важливу роль у захисті аграрних підприємств від таких ризиків. Тому постає необхідність розглянути та дослідити стратегію розвитку фінансового сектору в галузі страхування аграрних підприємств для забезпечення їхньої стабільності та стійкості.

Аналіз останніх досліджень і публікацій. На сучасному етапі багато вчених-економістів вивчають питання ефективного агрострахування. Серед таких слід відмітити таких: Александрова М., Балабанов І., Базилевич В., Величко А., Горбач Л., Гудзь О., Калашнікова Т., Навроцький С., Непочатенко О., Петренко О., Танклевська Н., Ярмоленко В. та ін. Так, Танклевська Н. та Ярмоленко В. зазначають, що: «Нині постає проблема пошуку моделі та форми страхування, яка буде оптимально підходити для умов України» [1, р.55]. Петренко О.П. відмічає, що: «Стратегічне завдання агрострахування актуалізує

необхідність впровадження страхових заходів, що передбачає не лише поступове розширення наявного страхового покриття можливих ризиків, а й представлення системи цільових заходів» [2, р.105]. На думку Величко А.: «Агросстрахування є важливим інструментом в системі аграрної політики» [3].

Мета дослідження стратегії розвитку полягає в зменшенні фінансових ризиків для аграрних підприємств, забезпеченні стабільності їхньої діяльності та сприянні розвитку сільського господарства в цілому, збільшенні доступності та поширеності агросстрахування, стимулюванні розвитку нових страхових продуктів, покращенні якості страхових послуг, підвищенні рівня довіри до страхових компаній.

Виклад основного матеріалу. Страхування в Україні має коріння ще з XIX століття, а з роками стає все більш актуальним і важливим у різних сферах діяльності. Оскільки наша країна базується на аграрній та промисловій галузях, що є одними з основних джерел доходів від експорту, страхування аграрного бізнесу виходить на передній план, набуваючи особливого значення.

Воно відіграє важливу роль у зменшенні ризиків, пов'язаних з різними факторами:

- несприятливими погодними умовами: страхування врожаю допомагає компенсувати втрати від злив, паводків, тривалих дощів та граду, удару блискавки, урагану, бурі та смерчу, посухи, зсуву, заморозків та протиправних дій третіх осіб, що можуть значно пошкодити врожай і призвести до фінансових втрат. Крім цього, врожай можна втратити через пожежі чи розмноження шкідників;

- пошкодженням або крадіжкою сільськогосподарської техніки: техніка є важливим активом для агропідприємств, і її пошкодження або крадіжка може призвести до значних фінансових втрат. Страхування техніки може допомогти покрити витрати на ремонт або заміну вкраденої техніки;

- епідеміями та іншими хворобами: страхування може захистити від втрати поголів'я тварин або псування продукції через епідемії та інші ризики здоров'я тварин;

- ризиками війни: страхування може надати захист від втрат, пов'язаних з військовими діями або воєнними конфліктами;

- забрудненням ґрунтів та радіацією: страхування може забезпечити захист від впливу хімічних речовин, водної та вітрової ерозії, а також високого рівня радіації, що може пошкодити родючість земель та якість продукції [1].

Україна впровадила систему страхування сільськогосподарської продукції з державною підтримкою для ефективного регулювання страхової діяльності. Основними нормативно-правовими актами є Закон України "Про особливості страхування сільськогосподарської продукції з державною підтримкою" від 24 липня 2021 року та

Постанова Кабінету Міністрів України "Про затвердження Порядку надання державної підтримки страхування сільськогосподарської продукції" від 12 лютого 2022 року [3].

Рисунок 1– Переваги страхування

Джерело: рисунок складено авторами на основі опрацьованого матеріалу: Величко А. Як працює агрострахування в Україні [3]

Ця система передбачає низку заходів, зокрема, надання фінансової підтримки сільськогосподарським виробникам з державного бюджету у вигляді відшкодування частини вартості страхового платежу. Це допомагає знизити фінансові ризики для сільськогосподарських підприємств. Застосування цієї підтримки відбувається через компенсацію частини вартості страхового платежу у випадку настання страхового випадку, який передбачений у договорі страхування та законодавством [3,4].

Страхування сільськогосподарської продукції поділяється на такі типи: страхування витрат на виробництво, страхування перезимівлі озимих культур, страхування врожаю, страхування доходу, страхування ризиків, індексне страхування. Державна підтримка у цій сфері відіграє важливу роль, оскільки аграрний сектор є особливо вразливим до зовнішніх умов. На сьогодні лише трохи більше 5% земель сільськогосподарського призначення в Україні застраховані. Це виходить за рамки міжнародних стандартів, зокрема у порівнянні з США, де агрострахування становить 90% [3].

США має такі високі результати за рахунок своєї індивідуальної системи і стратегії страхування. Осьмьоркіна Н.М. зазначає, що: «Аграріям гарантується надання грошових коштів, захищаючи не тільки від загибелі врожаю, але й від зниження ціни; банкірам – повернення кредитів, залучених на сільськогосподарські потреби; держава витрачає менше коштів при проведенні страхування, тому що ризики розподіляються між виробниками та страховими компаніями. Обов'язки уряду та приватних компаній узгоджені федеральним законом про агрострахування, а також детально викладені у стандартному «Договорі про агрострахування». Укласти такий договір з урядом повинна кожна компанія, якій уряд надав дозвіл на продаж полісів агрострахування» [5].

У США страхування включає в себе різні види сільськогосподарських культур, тварин та господарських земель. В Україні страхування сільськогосподарської продукції також покриває різні аспекти, але обсяги страхування значно менші порівняно з США. Також державна підтримка агрострахування може включати програми страхування врожаю з федеральною частковою гарантією такі, як програма MPCI - Multiple Peril Crop Insurance.

Отже, дослідивши досвід розвинутих країн, Україна повинна прямувати до змін у сфері агрострахування, починаючи з розробки детальної стратегії. Напрямки стратегії можуть включати:

- розширення списку спеціалізованих продуктів, які відповідають потребам агропідприємств, враховуючи їх особливості та ризики, пов'язані зі сезонністю виробництва, погодними умовами, врожайними збитками та іншими факторами;

- використання новітніх технологій таких, як штучний інтелект, аналітика даних, інтернет речей тощо, для оцінки ризиків, прогнозування врожаїв та ефективного управління страховими портфелями;

- розширення діяльності страхових компаній на регіональному та міжнародному рівнях, щоб забезпечити страховий захист для агропідприємств у різних кліматичних умовах та географічних областях;

- впровадження програм стимулювання агропідприємств до участі в системах страхування, таких як зниження страхових премій за прийняття відповідних заходів з управління ризиками;

- співпраця з урядовими органами та агропромисловими організаціями для розробки ефективної стратегії страхування, а також для забезпечення фінансової підтримки та розвитку необхідних інфраструктурних проектів;

- надання агропідприємствам освітніх та консультаційних послуг щодо вибору оптимальних програм страхування, а також підвищення фінансової грамотності у сфері страхування;

- стимулювання утворення приватних страхових компаній для розширення системи страхування.

Для досягнення поставлених цілей необхідно на рівні держави:

1. Розробити та затвердити нормативно-правову базу, яка буде регулювати діяльність агрострахування;

2. Створити систему субсидування аграрного страхування;

3. Підвищити кваліфікацію страхових агентів та фахівців;

4. Розробити стандарти якості страхових послуг;

5. Створити систему незалежного контролю за якістю страхових послуг;

6. Збільшити прозорість діяльності страхових компаній;
7. Посилити відповідальність страхових компаній;
8. Провести інформаційну кампанію щодо переваг аграрного страхування.

Висновки та перспективи подальших наукових пошуків. Отже, реалізація стратегії розвитку агрострахування – це довгостроковий процес, який потребує постійної уваги та зусиль з боку всіх зацікавлених сторін. Проте всі стратегічні напрями будуть сприяти стабільному та ефективному розвитку фінансового сектору в галузі страхування аграрних підприємств, забезпечуючи їм необхідний захист від ризиків та сприяючи сталому розвитку аграрного сектору. Тому подальші дослідження будуть направлені саме на визначення дієвості державних регуляторів стимулювання аграрного страхування.

Список використаних джерел:

1. Танклевська Н., Ярмоленко В. (2020) Перспективи адаптації зарубіжного досвіду агрострахування в Україні. *Food Industry Economics*. (12.1). <https://doi.org/10.15673/fie.v12i1.1669>
2. Петренко О.П. (2021) Інституціональне забезпечення розвитку агрострахового ринку. *Modern Economics*. (28). С.104-109 DOI: [https://doi.org/10.31521/modecon.V28\(2021\)-15](https://doi.org/10.31521/modecon.V28(2021)-15)
3. Величко А. Як працює агрострахування в Україні. (2022) Вилучено з https://biz.ligazakon.net/analytics/214109_yak-pratsyu-agrostrakhuvannya-v-ukran
4. Агрострахування в Україні: особливості страхування врожаю. (2023) Вилучено з <http://surl.li/rkfwh>
5. Осьмьоркіна Н.М. (2014) Зарубіжний досвід адаптації та організації страхування сільськогосподарського виробництва в Україні. *Проблеми та перспективи регулювання міжнародних економічних відносин: збірник наукових праць з актуальних проблем економічних наук*. 246-250.